

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

T. Petroni[i] Arbitri in Dalmatia nuper repertum Fragmentum

Petronius <Arbiter>

Lipsiae, 1666

Lectori Philologo S. P. D.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12903

LECTORI PHILOLOGO

S. P. D.

OEnam C. Pompei Trimalcionis, è servili genere inter Libertos, à sordibus in rem lautam & ad Severatum usq; in Colonia proveci, hominis $\tau\epsilon\upsilon\phi\epsilon\rho\varsigma$ καὶ ἀλαζόνου, argumenti Satyrico suo, narrationi fictæ, partem fecerat T. Petronius Arbitr, scriptor avo Neronis doctissimus, nitidissimus, lepidissimusq; imitatus (quando & hoc nosse interest) Publium Mimorum Poëtam salibus & dicacitate, Cœnarum etiam compositione, Plin. l. VIII. c. 5. nobilem. Eam in excusis libris omnibus hactenus mutilam legimus, quippe comperitò prorsus planissimè, exitum ejus, interspersas epulis fabulas potorum ebriorumq; & ludicra interim exhibit a convivis perusse, aliunde expleri desiderantes. Id

A 2

verò

verò ne faciamus porro, beneficium est
Typographi Patavini Pauli Framborti.
Hic enim repertum Tragurij apud Dal-
matas in Bibliotheca Cippicorum insigne
fragmentum, Petronianis editis conne-
ctendum, anno superiore ex apographo
concesso operis suis & sumtu communica-
vit: quem secutus in Suecia Vir erudi-
tus, hortatore N. Heinsio, iteravit edi-
tionem Upsaliae, adjectis Notis necessariis,
Dissertationeq; super vero ejus auctore,
comitâ satis & curiosè instructâ; in qua
cum πολὺν πειρασμὸν & inclinatio-
nem in contraria observare quisq; possit,
rimari omnia odiosius incivile fuerit; di-
sputare autem contra utramq; contradi-
ctoriarum tenentem, & hoc ipso nihil
λευκῶς adferentem futile & supervaca-
neum. Interim laudamus si ἀπρεψίαν,
ἐποχήν & ἐπίχρῳ, quam profiteri o-
portuit liquidius, judicii sui temperamen-
tum esse voluit. Certè aliter decidenda
esse causa videtur; nimirum, ut inde
exor-

est exordiar & finem dicendi post pauca fa-
ciam, multò maxima pars ejus fragmenti
Petronio rectè tribuitur; quod nemo eo-
rum, qui vel levem deliciarum ejus gu-
stum habent, negaverit; per omnes etiam
penè paginas doceri id posset; idemq; cu-
ratisimè præstitum in Edit. Upsaliensi.
Caterum mangonium aliquod, perinde ac
in aliis primæ notæ scriptoribus multis,
quos glossemata inficet a subinde deformâ-
runt, hæc intervenisse & ejus aliquam par-
tem Petroniastri alicujus esse, Arbitrum
imitari & exhibere, velut in scena Mercuri-
us Sossiam, ausi & apti satis, manifesta fi-
des est. Is cum in fragmenta Arbitri præ-
ter ea, quæ dudum collecta dederunt Com-
mentatores, incidisset, hiatus in Editioni-
bus conspicuos impleri sic posse ratus, ea
utcumq; connexuit: quod ut fieret sine of-
fensa lectoris, fingere aliqua & infulcire,
de suo formandis sententiis integrandisq;
membris, comminisci etiam, quæ nunquam
facta meminerat, necesse habuit. Et hinc

est summa illa inaequalitas sermonis & purissima Latinitati ammixta extrema Barbariei sribligines, non Augustei aurei, sed plumbei illius, quod Viros Obscuros inter Literas reflorescentes illustrasse scimus, seculi, verba deculpata, inepti putidique archaismi, Graecanica literatura modica intelligentia, & qua sequi eam solet adfectatio odiosa & prava prorsus adplicatio, nonnunquam mimica & ridicularia: Scio, magnis quoque auctoribus incidere aliqua vitiosa; (remotam de Manilio, de Vitruvio, de Velleio, de Valerio Maximo, fecerunt Censura eruditorum, à vulgo sui temporis desumpsisse quaedam, quae non probarentur Ipsi.) sed ea & rara & tanquam coniventibus surrepserunt: simul etiam hoc, à serio & emendati sermonis scriptore Latino non potuisse dici, quae hic occurrunt totis agminibus infesta & horrida Latinis auribus, etiam postquam purgata fuerint; saplutus, p. 8. scordalia,

lia, p. 30. bacalufiæ, p. 12. libra rubri-
cata, p. 18. excattariffare, p. 39. debat-
tuere, p. 40. fastiditus studia, p. 20. ad-
jutaffes nobis, p. 33. baci ballum, p. 32.
manuciolus, vaccato p. 35. martiolus,
p. 23. caldicor, p. 17. strabonus, p. 40.
scelio, p. 22. apoculanius, p. 33. ego me
apoculo, p. 30. barcalæ, p. 39. babæ-
cali, p. 9. inspeciosus, p. 47. staminatæ,
p. 13. gingilpho exfonare p. 45. tango-
menas facere, p. 7. 46. coelus, p. 10. va-
sus, lorus, p. 28. Fatus malus, p. 14. 42.
50. literæ thesaurum est, p. 19. facere
ad stellas, p. 32. quod sursum est deor-
sum facere, p. 35. barbatoriam facere,
p. 46. stertera, p. 48. offla crucis, cor-
vorum cibaria, p. 29. capere sibi cere-
bellum, p. 49. per scutum per ocream
egruginare, p. 33. ut satisfacerem domi-
no homini malisto & dignitoso, p. 28.
qui te hæc docet mustius, non magi-
ster, p. 30. quorum pleraq̄, que curâ
& notitiâ aliqua dignâ adparebant,
in

in Scholiis recensui, excussi, restitui, suisq; auctoribus & temporibus, quantum licuit, reddere conatus sum. Facile autem credidero Petronio, et si minimè omnium nugaci, censori autem nugarum & vitiorum acriculo, excidere potuisse aliquot insulos frigidosq; jocos, petitos è trivio, nullà eruditione conditos, ineptas recitationes & ἀνισογενσίας, de Niobe equo Trojano inclusâ à Dædalo, p. 23. de origine æris Corinthii sub Annibale, p. 22. Mathematicen Trimalcionis, p. 10. 11. Philosophiam ejus, p. 26. 27. physicen ejusdem ὡς ἐπὶ ποσὸν, p. 19. narrationes ridiculosas de mensura sui ad candelabrum & unctione labri de lucerna ad barbam celerius producendum, p. 48. de facto ex homine lupo, p. 33. de strigarum maleficiis circa cunas infantiles, p. 34. 35. de Homeristarum argumento p. 30. 31. de esu ursinæ carnis p. 38. Inducere enim hominem insubidissimum, decamanum λαπίην Trimalcionem, nequam ser-

vos & mulierculas ejusdem farina, à qui-
bus in vino & joco nihil ferri, honesti,
comiti & docti expectari posset, proposue-
rat; at Παισιμωδῶν in brevi scripto
magnus adeò numerus, majorq; multò,
quàm in toto Satyrico, quantum hodie est,
post variorum tot collectas, repertus fa-
cere potest, ut Petronio, ne tam in Orato-
ria leges ipse dicendi magister peccarit, id
scriptionis genus à deòs & simpliciter ab-
judicemus. Ea verò ipsa qualia, quasò,
sunt? Certè nec antiqua nec apud mediæ
ætatis scriptores Latinos Græcosve lecta,
sed pleraq; tracta à vulgo subrostrano-
rum & è Jano sive medio sive infimo,
Φοβλῶν καὶ σαρκῶν, infeliciter arguta,
Petronii verò urbanitate & genio indi-
gnissima: Colonia hæc crescit retro-
versus ut coda vituli p. 16. cum eam prio-
re statu & felicitate excidisse & decrevis-
se dicere vellet; curris, stupes, fatagis
tanquam mus in matella p. 30. inflat se
tanquam rana p. 47. qui fuit rana nunc

A 5 est

est rex p. 50. calda potio vestiarius est,
p. 13. homo qui non valet lotium suum,
id est, nibili, p. 28. in molli carne na-
scuntur vermes, p. 26. *i. e. divites & de-*
licati facile irascuntur. Qui in pergula
natus est ædes non somniatur, p. 47.
i. e. humilis natu alta non sapit vel ad-
fectat: nunc hoc est calidum mejere &
frigidum potare, p. 37. in manu illius
plumbum aurum fiebat, p. 14. qui asi-
num non potest, stratum cædit: co-
lubra piscem non parit, p. 17. asinus
in tegulis, p. 34. in alio pedicellum (*fe-*
stucam) in te ricinum (*trabem*) non vi-
des, p. 28. strabones qui holera spe-
ctant, lardum tollunt, p. 11. *cujus origi-*
nem (significatio enim aperta est de ali-
ud simulantibus, agentibus aliud) si quis
quærat, ei nec ad Græcos nec ad Latinos
eundum est, quippe quibus holera cocta
cum porcina non fuere inter edulia; sed
in Germanorum Italarumq;, quâ Ger-
mania consingles sunt, victu esse mem-
nerit,

nerit, Et hisce ideo proprium vernacu-
lumq; proverbium, ignarum Petronio. Ea-
demq; planè ratio est Formularum, qua
creberrima occurrunt, non πῖνον ullum
vetustatis erudite referentes, sed exucca
exanguesq;, Et vel aauloà astate frigen-
tes, maleq; accersita: Scitis quid dicam;
taceo, quia non sum de gloriosis, p. 48.
cum multa se premere intelligi vellet:
Sed, tace lingua: panem dabo, p. 40. Ita
satur pane fiam, p. 30. Ita me salvum ha-
beatis, p. 40. Ita bene moriar, aut popu-
lus per exitum meum juret, p. 30. ma-
gis, quod bene moriar, fuit, p. 32. tan-
quam hoc loco, salvum sit quod tango,
mediam trajecit, p. 34. quod à suo corpore
plagam avertentis est: ita Genium meū
propitium habeam, p. 47. Præterea per-
pensius cogitandum propono Doctis, quod
observare videor in Oeconomia sive di-
spositu Cœnæ hujus; esse in ea alia qua-
dam, qua Arbitrari ne quidem somniare po-
tuit. Post recensita à vetere Petronio fer-
cular

cula, tanquam solutâ coenâ, hic aper primæ magnitudinis adponitur, p. 12. mox sus ingens tomaculis & botulis fartus p. 21. 22. tum apophoreta p. 27. ad hæc vitulus elixus, p. 31. & matteæ p. 36. & secundæ mensæ p. 39. Cum autem matteæ ultimum cœnæ conficerent, post tertium missum, ὅς αὐτὸν Ἰπὶ πᾶσι εἰς Φεργμέναι, ut ex Athen. l. 14, notum est; indeq; Molpis Lacedæmonius μαρτύρας exponit Ἰπιδειπνίδας; quæ factum ut p. 41. epidipnis è turdis fartis filigine, uvis passis, & nucibus; è cydoniis confixis spinis, ansere altili, circaq; pisces & omniū avium genera demum adferatur? Non cadit in Petronium ea inscitia (nisi si eam simulare dicere lubeat, cum omnia hic sub fictione agantur) ut tres παραθέσεις seu missus cujusq; cœnæ, & præter hos epidipnida, quod patet è Mart. l. 8. ep. 32. mattyas autem & epidipnida easdem esse ignoraret; sunt ista ab interpolatore, vel semidocto vel φιλοπαίγμωνι, qui mensam breviorẽ & simplici-

plicio-

placitiorē visam ē corrasis undiq; convi-
viorum catalogis & descriptionibus auge-
ri posse credidit & constipavit huc, inter-
iectis subinde Petroniana elegantia floscu-
lis (nec enim negandum id est.) prater ra-
tionem, quicquid sub manum venisset,
etiam maximè dissonum & incongruens
Petronio. Mirum autem quod quindecim
illa fercula ad faces & buccinas exhibita
in nuptiis Trivultianis Mediolani ab H.
Barbaro mutuari omiserit; certè huc fa-
ciebant. Eandemq; notam meretur, quod
de Colliberto Trimalcionis opulento & qui
tūm octingenta sua possideret, eum de
nihilo crevisse; divitem autem factum,
quòd incuboni pileum rapuisset & inve-
nisset thesaurum narratur p. 19. Incubo-
nem vocat Δαίμων οἰκίδιον, Larem do-
mesticum, quem vulgò coboldum nomi-
nant, (Augustinus l. 15. de Civ. D. c. 32.
vulgò Silvanos & Faunos adpellari incu-
bos dicit) creduntq; curari ab eo domum,
instrui culinam, purgari stabula, jumenta
pasci

pasci & ornari, & quævis ministeriorum
genera exhiberi domino adiunx, opesque
conciliari; hæc superstitio, quæ hodieq;
tenentur nostrates, antiquis præsertim
Gentilibus incognita insinuatur isthic;
veletiam tangitur fabula de Fortunati il-
lius Utopici pileo & sacculo, pueris ad cu-
nas inter vovvior occentari solita. Ultram-
vis admittamus, figmentum esse Petro-
nio multò recentius ultrò dilucescit. Ex
eo verò, quod historiam de fabro vitreo-
rum metalli duritie & ductilium p. 22. 23.
Joh. Saresb. Præsul. Carnot. l. 4. Poly-
crat. c. 5. è Petronio repetit, non satis fir-
miter colligitur, hoc ipsum Fragmentum
visum Carnotensi fuisse: quin verba no-
stri ex istius effusis substricta contractaq;
non eodem tenore elegantiaq; decurrere, sed
archaismò barbarismòq; inquinata & re-
centioris seculi auctorisq; esse cuiusvis com-
paranti innotescit. Non sollicitabo fidem
relationis, etsi de ejus veritate dubitet ipse;
nam & apud Isidorum l. 16. Orig. c. 15. &
Petrum Damiani l. 4. ep. ult. p. 385. dissi-
mulato

um
sque
die
im
bic
ti il
cu
am
tro
Ex
reo.
.23
ly
fir
um
no
ad
sed
re
om
dem
ose
&
is si
lato

emulatio tamen nomine Petroni (fortassis,
quod à quibusdam severa frontis ob nu-
das nequitias & accuratam spurcitiem
damnatum norant) legitur: saltem alio
exemplari sive Gallico sive Anglicano, non
hoc Traguriano, quod putant & supponunt
Viri docti, usum esse Saresberiensem tan-
dem deprebendo. Nam l. 8. c. 7. eum qui de
porco Trojano, aliis animalibus gravido,
luxus causa parato & illato mensis, doceri
velit, coenam Trimalcionis apud Petro-
nium ingredi jubet; at ejus generis por-
cum neq; editiones Petroni, neq; fragmen-
tum hocce usquam vel nominant, vel de-
scribunt: quod tamen persuadere nobis
voluit Frambottus; nimirum botulos
habens pro animalibus, & turdos vi-
vos tantisper clausos in ventre porci pro
hujus fartura. Sed de hoc sentiat quisq;
quod volet; ἀμφότερα γὰρ ἢ λέξις τῆς
Πολυκαλλίας. Liquere nunc igitur puto,
quod initio dixeram, simul cum Petronio
Petroniastrum datum esse. Hominem adeo
libe-

liberalem ut possidere solus noluerit, ad
felicem ut repererit, quod secula tredecim
obruerant, digito non possum ostendere,
locum tamen in quo minimum istum compo-
suerit jam subindicavi. Vixerunt ante
annos ducentos, quâ etate circumscribant
Codicem Traguriensem, in Italia literato-
res illustres plurimi, inter Venetos & Pa-
tavinos imprimis memorabiles & de La-
tina linguæ cultu bene meriti, quos à Scar-
deonio, Jovio, Tomafino petere quisq;
intextos etiam Peplo Italiæ Joh. Mariæ
Toscani inspicere potest. In turba eorum
quidni fuerint, qui Petroni linguam in-
telligere & imitari lepores possent? Sal-
tem cogitemus Poggios, Aretinos, Gua-
rinos, Vallas, Philefos, Panormitas, Be-
roaldos, Politianos, Picos, Barbaros, Sa-
bellicos, Pios, Cœlios, Pontanos, qui-
bus nec acumen ingenii, nec varia erudi-
tio defuit, nec liberalium facetiarum gra-
tia, nec Barbarici sermonis, quem modò
dedidicerant & vernacularum suavita-
tum Latinis interjiciendarum notitia. Et
bono

bono igitur jure injuria reputari possit,
quod Frambottus praefatur, ei seculo
non adeo sapuisse Rom. sermonis lauti-
tias, ut Petroni famam assuere voluerint
lucubrationibus suis eruditi Viri. Sit ita:
non citent isti Petroni Satyricon: quis
inde sanus colliget, etiam ignorasse? Non
citant autem, quia pietatis obtentu publi-
ca conspiratione eum infamassent majores;
quam tamen censuram contemserunt
Grammatici, Servius, Diomedes, Acro,
Priscianus, Isidorus, Fulgentius & si qui
alii sunt, D. Hieronymus quoque, qui cum
Petronio fuisse, ejus testimonio usi, profi-
tentur. Fortasse benignius judicavi de
factore istius centonis & praeter meritum
adeorum, quos laudavi, tempora retuli.
Obstat enim conjectura non minus proba-
bilis nec absurda, videri posse, praeteriti
vel etiam currentis seculi fetum esse, qui
cum sub plurium manibus in hanc statu-
ram surrexisset edit tandem hoc suo tempo-
re & seculo intemperantia literarum labo-
rant

B

rant

ranti ac novitatis avido debuerit. Et hoc
ipsum neq; nos suspicari desinemus, donec
de ducentis ab hinc amplius annis scripto
exemplari fidem plenam nobis fecerit in-
ventor ejus & institor mercis Dalmatica
Statileus; quod nisi fiat, proximi erimus il-
ludi sibi, venire sub habitu veterum mu-
stea quadam, & fuco latebram quæri exi-
stimantibus. Quod autem magnificè præ-
dicant lacunas plerasq; & hiatus quibus
laborant vulgati Codices, egregiè per
hæc scripta impleri & complanari, intra
verba res tota consumpta est, nec cujus-
quam expectationi satisfactum. Quæ e-
nim p. 2. 4. 6. 7. offeruntur velut supple-
menta editorum - antè, ea parerga mera,
superamenta & inutilia παραεμβλήματα
sunt, corrumpuntq; sententiam, non
adjuvant aut perficiunt; idq; adparebit
manifestò si vel non recipiantur in tex-
tum, vel recepta eijciantur. Utrinq; enim
reliqua concinnè cobarebunt. Neq; aucto-
rem Petronium habere potest id quod se-

p. 7. ostentat; qui enim paulò antè dixerat, pueros Alexandrinos discubituris aquam in manus nivatam infudisse, quomodo dicit, quod duo Æthiopes capillati vinum dederint in manus, aquam nemo porrexerit? *Nugæ sunt istæ, malæ memoriæ hominis & ineptè risum captantis.* Fortassis dicere licuerit, ea quæ ita inter se pugnant, è duabus ἐξδόσεσι (sic enim consueverunt Scriptores veteres) in unam, Criticorum qui talia colligebant inadvertentiâ, convenisse. Frivolum quoque istud p. 25. 26. de inscriptione, de disticho Trimalcionis eum elego suo, de epigrammate; *Contrà bellè consonant omnia, si ista dispungantur.* Stupor etiam ibidem notari potest descriptoris, qui gnomem allatam pro disticho & pentametrum pro elego commendat; neque advertit πῶς ἢ istam, Distichon, &c. in autographi margine jacuisse, ad orationis verò seriem nihil facere: Idemque alibi quoque patratum esse liberè suspicari licet. Et hac igitur accessione

sione Petronius nihil adjutus est; in reliquis quibus de-
cursus Cœne narratur genuina scriptoris veteris & pri-
mi à tessellis noviciis & interpolamento ludico (lusus
enim hic imprimis quesitus est ab otiosis & facetis litera-
toribus) tam rerum quam verborum facile discernen-
tur. De re lubrica & latebrosa ita censemus; que
verò præterea dici supererat, in Scholiis, enarratu-
ris tamen tantum obscuriora pauca & intacta No-
tatoribus, commodius adparebunt **LECTORI**: à
quo unum hoc summopere contendimus, velit discre-
pantiam à judiciis aliorum nostram benè ferre, eam-
que non libidinem dissennendi, sed studium veri &
recti interpretari. Candidis elegantibusq; ingenii
hoc quicquid est operæ navavi, nec nisi hortatu ta-
lium, & in usum talium; tetricorum & trivalium non
sapientium vitrà quatuor partes, & nihil magis in de-
licis habentium quam Latine nescire, omnem autem
orationem suam barbarismis & solæcismis instruere,
ΟΤΔΕΙΣ ΛΟΓΟΣ; ad hæc studiorum istas ama-
nitates, sine quarum notitia cultuq; solidam erudi-
tionem nullam esse summi quique Viri judicarunt,
velut doctrinam vagam, incertam, & supervacua-
m, sive ignorantia sive malitia ea est, criminantium ac
contemnentium, contemptui jamdudum me paravi.
Scr. Lipsiæ prid. KL. Febr. a^o. CIO IOC LXVI.

TH. REINESIUS

PETRO.